

B/ Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Nyugaton és itthon megjelent könyvei és kiadványai

12) 50 év. 1956-2006. /Tanulmányok és esszék 1956-ról és utóéletéről/

Szerk. Balla Bálint, Szöllősy Pál. Basel, Budapest; Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 2006. 356 p. ill.

Ár: 1800,-

27

Ez a kötet az 1956-os magyarországi események mellett a forradalom más országokba eljutó hullámaival is foglalkozik. Kevesek által ismertek a szomszédos országok (Románia, Ukrajna, Csehszlovákia, Jugoszlávia) '56-os megmozdulásai, szervezkedései, valamint a különböző lakossági segélyakciók, a magyarokkal való szimpátia megnyilvánulásai, amelyeket később - Jugoszlávia kivételével - hatósági megtorlások követtek. S még kevésbé köztudott a forradalom észak-nyugati visszhangja, amiről Bereczki Urmas tanulmányában olvashatunk. A nyugati országokban, még ha a beavatkozás lehetőségét el is vetették, a forradalom felkavarta a közvéleményt, s így kül- és belpolitikai változásokat hozott, amint azt Gaál Enikő tanulmánya Hollandia példáján keresztül bemutatja.

Miként látta, élte meg ezeket a heteket, hónapokat például egy tizenhárom éves kisfiú, vagy egy ötéves kislány.

Tudományos írásokat olvashatunk a még fiatalabbak, a forradalmat személyesen át nem élők tollából. : Tréfás Dávid Szabó Zoltánról írt esszéjét, valamint Kanyó Tamásnak az 1956-os történelemírás módszertanáról és nehézségeiről értekező sorait. Természetesen nem maradhatnak ki a visszatekintésekből a különböző egyházak szerepéről, helytállásáról vagy éppen kollaborálásáról szóló elemzések sem..

A szerzők: Balla Bálint, Bárczay Gyula, Bereczki Urmas, Dávid Gyula, Dupka György, Frenkl Róbert, Gaál Enikő, Gémes István, Kálmán Szabolcs, Kanyó Tamás, Keil Béni, Kiss József, Kovács Andor, Kovács András, Lócsei Pál, Mács József, Mádl Ferenc, Fritz P. Molden, Oplatka András, Pompéry Judit, Radics György, Rainer M. János, Simon Attila, Szöllősy Pál, Tréfás Dávid, Vályi-Nagy Ágnes.

13) Balla D. Károly: Élted volt regénye. Egy önmagát mintázó torzó.

Basel, Budapest; Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1998. 158, [1] p.

Ár: 890,-

A szerkesztő-szerző elbeszélésébe különböző „talált szövegeket” illeszt. Anonim feladótól titokzatos küldeményeket (előbb leveleket, majd kéziratot) kap egy nem létező folyóirat szerkesztőségének címezve. Az összefüggéstelen szövegeket helyreállítja, majd régi, fölöslegessé vált papírok hátára másolja a szöveget, mert a a küldeményt is hasonló módon készíthették. Ez az összerakott szöveg képezi a könyv második részét „Ákos regénye” címmel, amely az emberi lét nagy kérdéseit teszi föl..

A rangos kárpátaljai író, Balla László fia, Balla D. Károly 1957-ben született Ungváron, ahol családjával ma is él. Az Ungvári Állami Egyetemen előbb fizikusnak, majd a bölcsészkaron tanult. Közben volt laboráns, tankönyvkiadói korrektor, majd szerkesztő. 1989-től szabadfoglalkozású író. 1973-tól publikál a helyi, a magyarországi és a nyugati magyar lapokban. Több mint tíz kötete jelent meg (főként versgyűjtemények), és két irodalmi lap (Hatodik Síp, Pánsíp) alapítása fűződik a nevéhez.

14) Bibó-émlékkönyv. 1-2.

Fel. szerk. Réz Pál. Budapest, Századvég; Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem; 1991.

Ár: 980,-/kötet (Az első kötet külön is megrendelhető!)

Bibó István 1981-ben lett volna 70 éves. A kötet szerkesztői 1978 őszén kezdtek tervezgetni egy t erre az alkalomra szánt tisztelgőkiadványt. A kötetből Bibó 1979-es halála miatt emlékkönyv lett, amely barátainak és tisztelőinek írásait tartalmazza.

A kötet szerzőgárdája sokszínű: írók, költők, közírók, szociológusok, filozófusok, művészek, lelkészek vállalkoztak arra, hogy a cenzúráról és az öncenzúráról megfélelmezve, félelem nélkül fogalmazzák meg dolgozataikat. Szűcs Jenő később híressé lett elmélyült tudományos elemzése, a „Vázlat Európa három régiójáról” éppúgy helyet kapott a lapokon, mint Csurka Istvánnak az olvasót felrázni kívánó röpirata, a „Bibó-felejtés”. A kötet túlmegy az egyszerű emlék-állításon: a Kádár rendszer ellenzékének politikai útkeresése, hagyomány- és szellemi előzménykeresése mutatkozik meg benne. Ezért történhetett, hogy a Gondolat Kiadó visszautasította az írások publikálását, amelyek így szamizdatként, gépiratként terjedtek Magyarországon és a határon túli magyarság köreiből. Ez lett az első nagyobb vállalkozás, amely a hivatalos utat megkerülve széles körben olvasottá vált.

Hivatalos formában csak a Századvég Kiadó és az Európai Magyar Protestáns Szabadegyetem ebben a közös kiadásában jelent meg 1991-ben.

A kiadó az emlékkönyv 2. kötetével rendelkezik csak, amely függelékként tartalmazza Bibó István életében közreadott munkáinak jegyzékét és életrajzi adatait is.

15) Bibó nyugatról – életében, holtában. Külhoni magyarok írásai Bibó Istvánról.

Vál. és bevezetéssel ellátta Kende Péter. Basel, Budapest; EPMSZ, 1997. 246 p.

Ár:1000.-

A kötet a Magyarországon 1947 után hallgatásra ítélt Bibó István gondolatainak visszhangját kívánja bemutatni a cenzurázhatatlan nyugati magyar emigrációból. Bibó Istvánnak életében egyetlen könyve sem jelenhetett meg Magyarországon, (a híres „Bibó-émlékkönyv”-et is csak

halála után sikerült nyomtatásban kiadni). Ezzel szemben a külhoni magyarság -, mint a kötetben található válogatott tanulmányok bizonyítják - folyamatosan foglalkozott Bibó szellemi munkásságával, újra és újra elővéve, megfontolva iránymutatását. A kötet a publikálás vagy néhány esetben a keletkezés időrendjében közli a tanulmányokat. A legelső írás 1957-ből, az utolsó írások pedig 1989-ből származnak. A könyv anyaga természetes módon oszlik három fejezetre: Éltében (1957-1978), Holtában (1979-1988) és Hazatértében (1989). A könyv függeléke értékes, bár a körülményekből adódóan megvallottan töredékes felsorolása az emigráció kezdeményezéseinek Bibó Istvánért (pl. akciók Bibó börtönből való kiszabadításáért, konferenciák, műveinek kiadása nyugati nyelveken).

A kiadvány hűen tükrözi, hogy Bibó eszméi – akár helyeslésre, elfogadásra találtak, akár tiszteletteljes szakmai vitát váltottak ki – éltek és megtermékenyítően hatottak az emigrációban.

A kötet szerzői: Balla Bálint, Borbándi Gyula, Borsody István, Ignóus Pál, Kemény István, Kende Péter, Kéthly Anna, Kovács Imre, Krassó Miklós, Méray Tibor, Nagy Csaba, Nagy Károly, Ölvédy János, Révai András, S. Tamás János, Szabó Zoltán, Szöllősy Árpád, Tóth János. Róluk az olvasó az utolsó oldalakon található rövid, néhány mondatos életrajzokból tájékozódhat.

16) Bibó István összegyűjtött munkái. 1-4. (Csak a 4. kötettel rendelkezünk!)

Sajtó alá rend. Kemény István, Sárközi Mátyás. Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1981-1984.

Ár: 800,-

A négy kötetes gyűjtemény az első vállalkozás volt Bibó István teljes életművének közreadására. Terve és létrejötte erősen befolyásolta a politikai cenzúra viszonyai között nagyon nehezen megszülető magyarországi Bibó-kiadást is. Ez csak 1986-ban ért részlegesen célhoz, a *Válogatott művek* három kötetének megjelenésével. Míg a magyarországi editio a szigorú kronologikus rendet választotta a közlés szerkezetéül, Kemény István és Sárközi Mátyás a nagyobb tematikus tömbök kialakítása mellett döntött. Az első kötetbe kerültek azok a tanulmányok, amelyek a demokrácia sorsát vizsgálják Magyarországon és Közép-Európában, a következőkben pedig a magyar társadalomfejlődéssel (ezen belül különös hangsúllyal a magyarországi zsidókérdéssel), az elodázhatatlannak ítélt közigazgatási reformmal foglalkozó – ma már klasszikusnak számító – írások kaptak helyet. A negyedik kötet feltétlen érdeme, hogy először tette közzé magyar nyelven Bibó kései korszakának angolul megjelent főművét, „*A nemzetközi államközösség bénultság*”-át (Magyarországon csak 1990-ben látott napvilágot).

A kiadó az összegyűjtött munkák 4. kötetével rendelkezik csak.

17) Borbándi Gyula: Emigráció és Magyarország. Nyugati magyarok a változások éveiben, 1985-1995. /Tanulmány/

Basel, Budapest; *Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Könyvbarátai Köre*, 1996. 459, [3] p.

Ár: 1000,-

A könyv egyenes folytatása a szerző „*A magyar emigráció életrajza 1945-1985*” című, 1985-ben szintén az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem kiadásában megjelent művének. Az előzmény 40 évet átfogó léptékéhez képest gyorsnak tűnő változás háttérében az emigráció szerepének, feladatának újraértelmezése áll. Magát az „emigráns” megnevezést is kezdi felváltani az érintettek szóhasználatában a politikai töltet nélküli „nyugati magyar” kifejezés.

Az „*Emigráció és Magyarország*” a külföldi magyarság életének, részletes leírását nyújtja: a rendszerváltást megelőző évek és a demokratikus átalakuláshoz fűződő viszonyt, az egyes nyugat-európai és tengerentúli magyar kolóniák jellemzését, a vallási és irodalmi tömörüléseket, magyar nyelvű könyveket, folyóiratokat és rádióadókat mutat be, és medítál a hazai szerepvállalás lehetőségeiről és a jövőképről.

Borbándi Gyula 1919-ben született Budapesten. A Pázmány Péter Tudományegyetemen jogot és államtudományt tanult, 1942-ben államtudományi doktorátust szerzett. 1949-ben politikai okokból elmenekült Magyarországról és Svájcban telepedett le. 1951-ben Münchenbe költözött, ahol 1984-ig a Szabad Európa Rádió munkatársa volt, 1979-től mint a Magyar Osztály helyettes igazgatója. Szerkesztője volt a „Látóhatár”, később az „Új Látóhatár” folyóiratnak. Ezeken kívül számos emigráns lapban irodalomtörténeti, történelmi és politikai tárgyú tanulmányokat, cikkeket publikált. Főbb könyvei elsősorban a nyugati magyar emigráció történetével foglalkoznak.

18) Domahidy Miklós: *Az osztrák vádlott. Regény egy tárgyalásról, amelyen nem derült ki, hogy a vádlottat Pöltenberg Ernőnek, vagy Ernest Pölt Ritter von Pöltenbergnek hívják.*

Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1985. 202 p., 6 t.

Ár: 1000,-

„Az osztrák vádlott” című könyv az író első magyar nyelven megjelenő regénye. Pöltenberg Ernő (Ernest Pölt Ritter von Pöltenberg) tábornok útját, vívódásait mutatja be az 1848/49-es szabadságharc utolsó napjaitól a vesztőhelyig. Az osztrák honvédtábornok, akinek még érintőlegesen sincs magyar kapcsolata, az átláthatatlan helyzetben a bátorságot, a kiállást és az elkötelezettséget választja. Ezek azok az értékek, amelyek ebben a „fölfordult világban”, ahol „szerencsejáték és jellempróba lett minden”, még megmaradtak, és utat tudnak mutatni. Egy utat, aminek a végén tragédia vár.

A regény emlékezésekből, szakirodalomból vett hiteles történelmi személyiségek (például Pöltenberg, Zambelli stb.) mellett fikcionális karaktereket is felvonultat (például Simay János és

Emma). A szerző a főhősbe vetíti bele saját kérdéseit, értelemkeresését az őt körülvevő értelmetlenségben.

19) Domahidy Miklós: Könyörtelen évek. /Három kisregény/

Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1988. 367 p., [1] t. ill.

Ár: 1200,-

A „Könyörtelen évek” három művet – amelyek most jelennek meg először magyarul – fog össze: „A lapítás iskolája. 1945 télutója a Dunántúlon”-t, „A csorba csésze. Az 1950-es évek eleje például Budapesten”-t és a „Tizenhat zár. 1956 november vége az osztrák határ közelében”-t. Az egyes regények alcímeiből egyből világosan kiderül, mikor és milyen helyszíneken játszódnak. A közös téma: a történelem legkegyetlenebb koraiban keresni a túlélés módjait.

„A lapítás iskolája” öt magyar katonaszökevény bujkálását mutatja be, a második világháború legvégén. „A csorba csésze” az 1950-es évek Magyarországnak fojtó légkörét érzékelteti. Egy baráti társaság felbomlásának lehetünk tanúi: a komor, félelmetes valóságból üdítő kikapcsolódást jelentenek a kávézgatással, anekdotázással, kártyajátékkal töltött csütörtök esték. A házigazda lakásában megtalált titkosrendőr-igazolvány azonban véget vet az önfeledt hangulatnak. Az elszánt nyomozás sem vezethet eredményre: csak a szennyet tudja felkavarni, hiszen a rendszer nyomása hatására egyikük sem maradt ártatlan. A „Tizenhat zár” a 1956-os forradalom végnapjaiban az osztrák határ felé menekülő kis csoport történetét mutatja be.

Az író 1922-ben született Budapesten, de érzelmileg a fővárosnál jobban kötődött családjá származási helyéhez, a szatmári Szamosháthoz. Szülei akaratából katonaiskolában tanult, majd jogot hallgatott, a második világháborúban katonáskodott. Három évet töltött orosz hadifogságban, majd hazajöve az Állami Pincegazdaságnál sikerült állást találnia. Innen verekedte fel magát okleveles borásznak. Két drámai alkotásának tervezett magyarországi színházi bemutatóját a forradalom kitörése akadályozta meg. 1956-ban menekülteként Svájcban telepedett le, s borász szakemberként dolgozott. Emigráns létéből fakadóan is művei javarészt visszhangtalanok maradtak, regényei sokáig csak idegen nyelvű fordításokban jelentek meg. 2008-ban halt meg, és a svájci Mont-sur-Rolle-ban temették el.

20) Domahidy Miklós: Patkolni kell a Bársonyt. Drámai művek.

[Szakolczay Lajos utószavával]; Budai Vass Jenő rajzaival.

Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem; Budapest, Unio Szerk.; 1991. 275 p., ill.

Ár: 900,-

A drámák formailag, tartalmilag nagyon eltérőek, a valóság abszurd volta és az abszurdum valóságossága közötti tengelyen mozognak. „A halottak füttyülnek ránk” első változata 1950-ben, a végső formája 1958-ban készült el. Az 1950-es évekbeli Magyarországon játszódik egy

elhagyatott erdészlakban. Ide tér be Kóródi Pál mérnök, egy szerencsétlenség egyetlen túlélője. Az erdésznével folytatott párbeszédéből és Pál lázas képzelődéseiből áll lassan össze a kép a történetekről – de ez a kép szükségképpen hiányos, befejezetlen, befejezhetetlen, hiszen a halottak már nem tudnak válaszolni. A klasszikus szerelmi háromszög témát feldolgozó drámát kiélezett dialógusok, a pontos időzítés, a hiteles lélekrajz jellemzi. Első verziója bemutatását a mai Vígszínházban tervezték 1956-ban, azonban a forradalom miatt ez elmaradt.

Két hangjátékot is találunk a kötetben: a „Vőlegény és a többiek” az 1960-as évekbeli magyar emigráncsorsokba nyújt betekintést; az író hadifogolyélményeit megörökítő „Londoni csomag” 1947-ben játszódik a Nizsnij-Tura-i táborban. Az „Orsolya” poétikus mesejáték az igazság hatalmáról, helyszíne egy 16. századi kisváros. A tengely végpontjaként és legkésőbbi (végső formájában 1986-os) műként Domahidy „Dobjuk, ne dobjuk?” című groteszk drámája áll, mely körülbelül kétezer évvel a mi időnk előtt játszódik. Alcíme is sokatmondó: „Bohózat az atomkorszak előtti békevilágból”. Témája egy képzeletbeli kis sziget nagyon is valóságos emberi ösztönöktől és ostobaságoktól hajtott lakói közötti „miniatűr hidegháború”, ahol az emberi gyarlóságok egyszerre fergetegesen neveltségek és tragikusak.

21) Európa keresztútjain. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem 33 éve.

Szerk. Szöllősy Pál, Balla Bálint. Basel, Budapest; Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 2003. 471 p., il .

Ár: 1500,-

Csaknem minden az akkor 33 éves, 1969-ben az olaszországi Bolzano-ban alapított szervezetről. A tevékenységet elemző előadások és, a kiadványokból vett szemelvények mellett, visszaemlékezések, személyes vallomások, sőt versek is szerepelnek a kötetben. Megtaláljuk az alapítók, Tóth János és Szépfalusi István életútját. A magyar irodalom olyan nagy alakjairól is olvashatunk, mint Cs. Szabó László, Szabó Zoltán és Mészöly Miklós, akiknek életműve, tevékenysége kapcsolódik a Szabadegyetem történetéhez. Az alapító társak között esik szó Vajta Vilmosnak az ökumené jegyében folytatott teológiai munkásságáról is.

„Emlékezések, versek, köszöntések” – Kányádi Sándor, Siklós István verse, Csoóri Sándor Bibó István emlékére írt költeménye, és a vezetőségi tagok (például Szöllősy Árpád és Kovács Andor) vallomásai szerepelnek.

Az „Elmélkedések, tanulmányok” című fejezet a Szabadegyetem szellemiségét, alaptémáit, értékrendjét tükrözi. Szó esik itt a forradalmakról, az oktatásügyről, a száműzetésről és hazatérésről, a toleranciáról, és a határon túli magyar kultúráról.

„A Szabadegyetem harminchárom éve” című laza szerkesztésű fejezet számtalan témát megvillant.

A záró tanulmány Gaál Enikő, az 1945 utáni nyugati magyar emigráció kutatójának írása, mely objektíven taglalja az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem történetét 1969-től 2002-ig.

A legutolsó rész a testvérszervezeteket (Pax Romana, EMEIK, Mikes Kelemen Kör, a genfi Dies Academicus Hungaricus és az Amerikai Magyar Baráti Közösség) veszi számba.

22) Harmat Pál: Freud, Ferenczi és a magyarországi pszichoanalízis. A budapesti mélylélektani iskola története, 1908-1983.

Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1986. 381 p., 4 t.

Ár: 1200,-

Sokszor emlegetett, mégis kevésbé köztudott, hogy a freudizmusnak, a pszichoanalízisnek világjelentőségű hazai, budapesti iskolája volt, amely időben megelőzte, jelentőségben jócskán túlszárnyalta a freudizmus egyéb – nyugati – iskoláit. Harmat Pál anyaggyűjtését, dokumentációját, tényfeltárását és módszerbeli iskolázottságát dicséri, hogy könyve először állít méltó emléket ennek az iskolának, az iskola sorsának és utóéletének.

Műve röviden ismerteti a pszichoanalízis megszületésének lépcsőfokait, Freud munkásságát, majd minden részletre kitérve ábrázolja azt a folyamatot, amely Freud és Ferenczi találkozósa (a találkozás először olvasást jelentett, később valóban személyes kapcsolatot, sőt barátságot, utóbb pedig szinte kollegiális viszonyt) után a magyarországi pszichológia és orvostudomány terejében kibontakozott. Harmat nem bíz semmit az olvasók előismereteire, annál is kevésbé, mert legendák, mítoszok, tévhitek és hamis adatok vannak bőséggel forgalomban. Minden tényt, látszólag jelentéktelen eseményt is tisztáz, ám soha nem vész el az "apróságokban". Kiválóan érzékelteti a pszichoanalízis hazai történetének fő irányait, koncepcióit, eredményeit, problémáit, mestereit és különböző elágazásait. Hasonlóan nagyszabású, szinte rekonstrukciós munkát végez a háború utáni események ismertetésében.

Harmat Pál 1947-ben született Budapesten. 1973-ban avatták orvostudományi doktorrá a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen. 1979-ben hagyta el az országot, és Ausztriában telepedett le. Ideg- és elmegyógyász, a pszichoanalízis történésze. A nyugati magyar lapok, mint az Irodalmi Újság és az Új Látóhatár rendszeres munkatársa.

23) Janics Kálmán: A hontalanság évei /Tanulmány/ A szlovákiai magyar kisebbség a második világháború után, 1945-1948. Illyés Gyula előszavával.

2. részben jav. kiad. München, EPMSZ, 1989. 321, [1] p.

Ár: 1200,-

A könyv a csehszlovákiai magyarok sorsát mutatja be az 1945-ben kezdődő jogfosztottságon és meghurcoltatáson át a "lidércnyomás végé"-ig, az 1949-ben aláírt Csehszlovák-magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezményig. A szerző által írt bevezetés utolsó pár mondata mintegy küldetésnyilatkozatként mutatja be a könyv célját: "Most, amikor három évtized távlatából a vádolt [a csehszlovákiai magyarság] visszanéz, el kell mondani mindazt, ami a megkövesedett valótlanosságok és történelmi vádak tömkelegéből kihámozza az igazságot, és ezzel az igazságkereséssel harminc év után akkor is szembe kell nézni, ha időszerűtlen mítoszok torlaszolgják el a kutatás amúgy is göröngyös útját."

Janics Kálmán 1912. december 29-én született Vágkirályfán. A pozsonyi Komensky Egyetem Orvostudományi Karán orvosnak tanult, ahol 1937-ben sikeresen le is diplomázott, ezután kórházi alorvosként dolgozott Trencsénben és Komáromban, majd körzeti orvosként Nádzseg községben. 1945-ben a magyarokért való kiállásáért a szlovák népbíróság elé állították, de végül nem ítélték el. Ennek ellenére jobbnak látta elköltözni a környékről Jolsvára. Élénken érdeklődött a közélet iránt, jövedelmét napilapokra, folyóiratokra, könyvekre fordította, hogy minél teljesebb körben össze tudja gyűjteni a csehszlovákiai magyar kisebbség üldöztetéseiinek dokumentumait. Ezeket felhasználva született meg "A hontalanság éveit" című műve, melyet végül csak Svájcban sikerült megjelentetni. Könyve miatt sok üldöztetés érte. 1978-ban költözött haza Vágkirályfára, ahol 1992-ben bekövetkezett haláláig élt. Az 1989-es fordulat után végre ő is részt vehetett a politikai életben: a Kereszténydemokrata Néppárt szlovákiai elnöke lett, és két évig volt a pozsonyi parlament magyar képviselője a Kereszténydemokrata Néppárt elnökeként.

24) Lehoczky Gergely: Káprázat és ábránd /Válogatott elbeszélések és tárcák/
Bern, Wien; Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1981. 173 p.

Ár: 600,-

Lehoczky Gergely elbeszéléseinek, tárcáinak gyűjteménye – melyet az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem posztumusz adott ki Bernben – érezhetően töredék maradt, mégis befejezetlenségében, töredékességében is élvezetes, elgondolkoztató olvasmány. A szerző szándéka egy laza szerkezetű, novellafüzérszerű pikareszk regény összeállítása lett volna, ahol a főszereplők – magyar emigránsok – életét követjük végig, de ahol minden egyes rész önálló egységként is megállja a helyét. Ezekből a novellákból hetet fejezett be, melyek a kötetben olvashatók. A környezetleírásai kiemelkedően érzékletesek, sokatmondóak; a jellemábrázolások sem maradnak el ettől: néhány ecsetvonással magabiztosan festi le az emigráció jellegzetes magyar figuráit, akiknek világában már pár lap elolvasása után is otthon érzi magát az olvasó. Karaktereit kisszerűségükben, céljavesztettségükben is megértéssel, irgalommal és nem utolsósorban enyhe iróniával kevert humorral tárja elénk. Keserűvé akkor válik csak hangja, amikor az eggyé forrasztó szerelem lehetetlenségét (az emigrációban? vagy mindenhol?) válaszolja fel: „A két egymás felé terjedő fájdalom önmagába fordult, megkeményedett, s nem tudott egyesülni. Rostokkal szorosan körülgyűrűzött sziget maradt. Görcs. Zárvány.”

Vissza-visszatérő gondolat, különböző formában szinte minden novellájában, tárcájában, hogy "Káprázatban él az ember és ábrándokban", s ebben a ködszötte világban a tájékozódás, az igazság megtalálása nemcsak lehetetlen, hanem egyenesen az elbizakodottság jele.

A kötet utolsó írása Krúdy időérzékenységének vizsgálatáról szóló tanulmány, mely az író születésének századik évfordulóján, 1978-ban hangzott el a Szabad Európa Rádióban.

Lehoczky Gergely 1930. november 2-án született Budapesten, édesapja építészmérnök és festő volt. Magyarországon megkezdett középiskolai tanulmányait Ausztriában, Bregenzben, majd az akkor még Franciaországhoz tartozó Saarbrückenben folytatta. Az érettségét Strasbourghban tette le, kitüntetéssel, ezután a Sorbonne-on tanult rövid ideig filozófiát. 1945-től Ausztriában, majd 1950-től Franciaországban élt. 1956-ban jelent meg német nyelvű ifjúsági krimije "Drei Tage Angst" címen. 1967 és 1975 között a Francia Rádió magyar adásának munkatársa és a Szabad

Európa Rádió párizsi tudósítója volt. 1974-től öt éven át az Irodalmi Újság szerkesztésében is részt vett. Számos emigrációs folyóiratban publikált verseket, novellákat, karcokat és kritikákat: az Irodalmi Újságban, a Látóhatárban, a Magyar Műhelyben, az Új Látóhatárban és a Valóságban. A varázsló halála című elbeszélése jelen kiadvány mellett a Két dióhéj című antológiában is megjelent. Betegsége, korai halála (1979. július 17.) megakadályozta nagyobb szabású irodalmi terveinek megvalósítását.

25) Megálmodott Magyarország. Beszélgetés nyugati magyarokkal.

Az interjúkat készítette Éger György. Szerk. és bevezette Balla Bálint. Basel, Budapest; Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1999. 213 p.

Ár: 1200,-

A 18 beszélgetés a nyugati magyarság kiemelkedő képviselőivel készült Magyarországon. A kérdések az életút, karrier mellett az óhazai kapcsolatokra és a magyar diaszpóra jövőjére is kitérnek.

A „Megálmodott Magyarország” folytatása az 1995-ben az Anonymus kiadónál megjelent „*Otthon és itthon – beszélgetés nyugati magyarokkal*” című könyvnek. A kérdező mindkét kötetben Éger György közgazdász, szociológus.

A könyv az emigrálás időpontja szerint tagolja az interjúkat. Az első fejezet az 1944 után, a demokratikus Magyarország megszűnésekor kivándorolt magyarokkal készült beszélgetéseket tartalmazza. A második fejezet a számban legnagyobb csoportot, az 1956-os forradalom menekültjeit szólaltatja meg, míg a harmadik fejezetben a kádári korszakban emigrálók közül ismerhetünk meg néhány „szemtanút”.

A kötetben az alábbi személyekkel készített interjúk találhatóak meg: Szentkereszty György, Bogsch Árpád, Tóth Miklós, Morel Gyula, Galambos Gyula, Révész László, Sulyok Vince, Gosztonyi Péter, O'sváth György, Szabó Mátyás, Luka László, Kende Péter, Szöllősy Pál, Gödri Zsolt, Czettler Attila, Szász Judit, K. Lengyel Zsolt.

A záró fejezet a Borbándi Gyulával folytatott beszélgetést tartalmazza, mely némiképp rendhagyó, hiszen itt nem az egyéni életút, hanem az emigráció küldetése, múlt-, jelen- és jövőbeli feladata és eredményei állnak a középpontban.

26) Mikó Imre: Huszonkét év /Politikatörténet és tanulmány/

Bern, München; Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Molnár Ny., 1987.

Ár: 850,-

1987 az EPMSZ-kiadás éve, de a munka eredetileg 1941-ben Budapesten jelent meg és a következő alcímet viselte: „*Az erdélyi magyarság politikai története 1918. december 1-től 1940. augusztus 30-ig*”. Az 1987-es kiadás elé a Szöllősy Árpád által írt részletes tájékoztató bevezetőből többek között megtudjuk, hogy az 1911-ben született Mikó Imre jogász, politikus,

tudományos és közíró volt, és a második bécsi döntés következtében Magyarországhoz visszakerült Észak-Erdély képviselőjeként a magyar parlament tagja is.

Részletesen megírja az annak alig több, mint két évtizednek a történetét, amely Erdély elvesztése és Észak-Erdély rövid életű román uralmának vége között eltelt. Amikor Mikó e munkát 1941-ben megjelentette, természetesen ő sem sejtette ezt a második elvesztést, és a múltnak kijáró tárgyilagossággal írt a rendszerváltozás átmenetinek bizonyuló időszakáról.

Munkája a huszonkét év hű beszámolója: Az út a politikai passzivitástól a Magyar Szövetség megalakulásáig vezet, majd a Magyar Párt megszervezéséről és annak küzdelmeiről olvasunk. Ezt követik a revíziós harc évei 1933 és 1938 között, majd az utolsó évek 1940-ig. Számos melléklet egészíti ki a munkát, közte első helyen az emlékező 1918-as gyulafehérvári 'Egyesülési határozatok' a románság elszakadásáról.

A kötet befejező része kivonat Mikó „*Nemzetiségi jog és nemzetiségi politika*” című nagyszabású, több mint ötszáz oldalas művéből, amely „*Tanulmány a magyarközjog és politikai történet köréből*” alcímmel, 1944-ben jelent meg.

Mikónak ez a műve igen objektíven tárgyalja II. Józseftől kezdve hazánk nemzetiségi és nyelvi kérdéseit, és az ezekkel kapcsolatos magyar és kisebbségi politikákat. Ez szolgálta volna kolozsvári egyetemi tanári kinevezését. Munkája ugyan megjelent még, de a Ferenc József Tudományegyetem közben megszűnt, ezzel együtt Mikó Imre professzorságának a terve is megghiúsult. Öröndetes, hogy ebből a nagyszabású műből mintegy százhusz igen fontos oldal bekerült a „*Huszonkét év*” végére.

Mikó Imre életútja 1944 után igen rögös volt, mert otthonát, Erdélyt nem hagyta el. Ceausescu nemzetiségi kirakatpolitikája éveiben nyugati utazást engedélyeztek számára, így vett részt és előadást is tarthatott a Szabadegyetem 1976-os fuschl-i (Ausztria) ökumenikus konferenciáján.

27) Molnár József: Misztótfalusi Kis Miklós. /Életrajz/

Budapest, Berlin; Balassi Kiadó, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 2000. 469 p.

Ár: 1900,-

Tótfalusi Kis Miklós (1650-1702) vagy másképp Misztótfalusi Kis Miklós a magyar művelődéstörténet kiemelkedő jelentőségű alakja. Életét, tragédiáját a "maga mesterségére" írt emlékiratából és Németh László róla szóló drámájából sokan ismerhetik. Betűmetsző művésze, könyvnyomtató és -kiadói tevékenysége, az ortográfia és a nyelvtudomány terén végzett működése inkább csak szakemberek számára ismert. A monográfia elsősorban egy igen részletes, és az eddigi szakirodalom eredményeinek teljességére épülő életrajz, amely számos új (néha talán vitatható) adattal is szolgál, ugyanakkor nem foglal állást a szakkérdések (filológia, nyelvtudomány-történet, nyomdászattörténet stb.) mindegyikében. Írója elsősorban nem a részletkérdések tisztázására törekedett, hanem arra, hogy a küldetéssel élő, látszólag kicsiny kérdésekben is a haza javát kívánó-szolgáló embert mutassa fel, a magyar művelődés jelképi alakját. Ehhez képest persze igen alaposan bemutatja a betűmetszés világa szóló tehetségét, a

nagy nyomdászt és kiadót, a szinte minden – ezekkel kapcsolatos – tudományban (nyelvészet, helyesírás, irodalom stb.) járatos polihisztort, valamint azt az embert is, aki a kisszerű viszonyok közt közvetlen környezetével állandó harcban élt, és akinek nagyságát és igazát csak az utókor láthatta meg és ismerhette el. A nagyszerű illusztrációkat, elsősorban tipográfiai mintákat tartalmazó könyv "regényszerűen" izgalmas olvasmány.

Molnár József 1918-ban született Budapesten. Gyermekkorát édesanyja rokonainál Csepregen töltötte. Középiskolai tanulmányait a budapesti Kossuth Lajos Gimnáziumban végezte. 20 évesen a Magyar Szociáldemokrata Párt tagja lett, és az Ifjúsági Bizottság titkára is. 1945-ben belépett a Nemzeti Parasztpártba, amelynek pártvezetőségébe is bevásztották. 1947-ben kilépett a pártból. 1948 novemberében elhagyta Magyarországot, és ettől kezdve Svájcban, az USA-ban majd Németországban élt. 1958-1989 között a Látóhatár, illetve az Új Látóhatár kiadója, társszerkesztője, 1961-1983 között nyomdatulajdonos Münchenben, az Auróra Kiadó alapítója és tulajdonosa volt. 2009. december 1-jén hunyt el.

Molnár éveken keresztül foglalkozott Kis Miklós munkásságával; ő alapította meg a Misztótfalusi Kis Miklós Alapítványt és Misztótfalu Múzeumát 1991-ben.

28) Nyugati magyar esszéírók antológiája, 1986.

Vál. és szerk. Borbándi Gyula. Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1986. 406 p.

Ár: 800,-

29) Nyugati magyar tanulmányírók antológiája, 1987.

Vál. és szerk. Borbándi Gyula. Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1987. 338 p.

Ár: 800,-

A két kötetről egy helyen teszünk említést, hiszen „*A szerkesztő előszavá*”-ból kiderül, hogy az anyag kettéválasztására - esszékre és tanulmányokra - csupán terjedelmi okokból volt szükség. A szerkesztő, Borbándi Gyula élő szerzők műveit kívánta közölni, így kimaradtak a válogatásból az akkor már nem élő nagy esszé- és tanulmányírók (Dénes Tibor, Fenyő Miksa, Ignotus Pál, Jászi Oszkár, Kerényi Károly, Kovács Imre, Peéry Rezső, Cs. Szabó László, Szabó Zoltán). A válogatás másik szempontja, hogy az esszék, tanulmányok magyar témáról szóljanak. Az írások egy része már korábban megjelent nyomtatásban, azonban egyes szerzők még nem publikált kéziratokat is elküldtek.

A kötet az alábbi szerzők műveit tartalmazza:

Esszéírók: András Károly, Békés Gellért, Bogyay Tamás, Borsody István, Czigány Lóránt, Fáj Attila, Fejtő Ferenc, Ferdinandy Mihály, Fodor István, Gombos Gyula, Hanák Tibor, Határ Győző, Hellenbart Gyula, Kabdebó Tamás, Karátson Endre, Molnár József, Schöpflin Gyula, Sente Imre, Sztáray Zoltán, Vatai László, Veress Sándor.

Tanulmányírók: Albert Pál, Balla Bálint, Bárczai Gyula, Czigány Magda, Gallus Sándor, Gosztonyi Péter, Gömöri György, Hajnal László Gábor, Harmat Pál, Illyés Elemér, Kemény István, Kende Péter, Kibédi Varga Áron, Király Béla, Monoszló Dezső, Nagy Károly, Péter László, Sanders Iván, Szabó Ferenc, Szamosi József, Vajay Szabolcs.

30) Pap László: Tíz év, és ami utána következett, 1945-1963. Adalékok a Magyarországi Református Egyház XX. századi történetéhez. /Tanulmány/

Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1992. 424 p., [12] t. ill.

Ár:1000,-

A kötet Pap László (1908-1983) önéletrajzi jellegű, kortörténeti értékű írásait tartalmazza. A cím arra utal, hogy a szerző először csak az első tíz év (1945-1955: az I. rész tartalma) krónikáját tervezte megírni. Később az 1956 után történtek súlya és fontossága készítette arra, hogy a II. részben helyet kapott 1956-1963-ig tartó időszakról is, számtalan, az egyház belső életéről, a református egyház a kommunista állammal való kapcsolatáról számot adjon.

Pap László személyiségéről, munkásságáról, jelentőségéről így ír a kötet fűlszövege:

„... Magyarországon korának egyik legjelentősebb egyházi embere volt: tudós professzora a református teológiának, nehéz időkben a Budapesti Református Theológiai Akadémiának szinte teljes függetlenséget biztosító dékánja, a háború utolsó évében a Nemzetközi Vöröskereszt embermentő munkatársa, a háború után az egyházi újjáépítés vezetője, a Ráday Gyűjtemény főigazgatója, nemzetközi egyházi szervezetek vezetőségének tagja, rövid ideig magas egyházi tisztségek viselője. 1956 őszén a vezetés nélkül maradt református egyház bizalma öfelé fordul, Ravasz Lászlóval és Kardos Jánossal együtt őt emeli a Megújulási Mozgalom élére. A Forradalmat követő restauráció alatt elveszíti minden addigi belső funkcióját. Néhány évi, a dunántúli szórványban végzett segédlelkészi szolgálat után végleg kirekesztik az egyház életéből. Magatartását mindig az egyházhoz való hűség – és nem a pártállamtól való félelem – határozta meg, ezért az 1956 után újra megerősödött hatalommal sem hajlandó még a legcsekélyebb kompromisszumra sem. Az államhatalom és az azt kiszolgáló egyházvezetőség ezt sohasem bocsátja meg: még a restauráció befejezése után sem kap új feladatot, sőt munkát sem. Hazájában és egyházában belső emigrációban tartják haláláig.”

31) Peéry Rezső: Malomkövek között /Cikkek, kritikák, esszék/

Fel. szerk. Szépfalusi István. Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1977. 166 p.

Ár: 700,-

Peéry Rezső a nyugat-európai magyar emigráció egyik legtekintélyesebb tagja volt. A Magyar Elektronikus Könyvtár az alábbi sorokkal emlékezik meg a szerzőről és munkájáról:

„Pozsonyban született, gyermekfejjel érte meg a város elszakítását Magyarországtól az első világháború után. Ez az élmény, valamint az a felismerése, hogy a Csehszlovák Köztársaság szellemisége nyitottabb volt, mint az anyaországé, meghatározta íróvá érlelődésének éveit. Egyik kezdeményezője volt a Sarló mozgalomnak, szociográfiai kutatásai során pedig egyre erősebb lett benne a meggyőződés, hogy tudományos felvértezéssel kell foglalkozni a kisebbségi magyarság problémáival. (...) A *Malomkövek között* című kötetet még maga állította össze, a könyv szerkesztője csak autográf önéletírásával egészítette ki. Cikkeinek, kritikáinak, esszéinek közös vonása a nem palástolt, vonzó személyesség: mindent a maga élményeiből, tapasztalataiból igyekszik megközelíteni és elemezni. Szemléletmódjára, nézeteire a népi íróktól kapta a legerősebb ösztönzést, ezért is fordul elő írásaiban gyakran a "sorskérdés" kifejezés, a fogalmat különben felelősséggel, olykor önmarcangoló kétellyel vetítette vissza a múltra és alkalmazta az emigrációs magyarságra.”

Peéry Rezső 1910. március 27-én született Pozsonyban. Apja, Limbacher Rezső polihisztor volt: orvos, városszépítő, híres rózsanemesítő, amatőr fotográfus hírében állott. Nem véletlen, hogy nagy hatással volt fiára is. Peéry Rezső középiskoláit a pozsonyi líceumban végezte, majd a pozsonyi, a prágai és a párizsi egyetemen tanult; 1932-ben szerzett filozófia-francia szakos tanári diplomát a pozsonyi Comenius Egyetemen. Rövid ideig tanított, de már ekkor is főként újságírással foglalkozott. A Sarló-mozgalom tagja, a pozsonyi Esti Újság, Magyar Hírlap és az Új Szellem c. lapok munkatársa. Az ún. lakosságcsere folyamán el kellett hagynia szülőföldjét, 1946-ban áttelepült Magyarországra. Rövid budapesti tartózkodás után 1948-ban Mosonmagyaróváron a piarista gimnázium tanára, majd igazgatója lett.

1950-ben került Sopronba. Először az akkori Leánygimnázium, majd a Berzsényi Dániel Gimnázium igazgatója. 1954-56-ban a Soproni Szabadegyetem vezetője. 1956-ban a forradalmi tanács elnökhelyettese lett. 1956 novemberében elhagyta az országot; rövid ausztriai tartózkodás után Stuttgartban telepedett le, a reutlingeni pedagógiai könyvtár vezetője lett. 1971-74-ben a Németországi Magyar Írók Munkaközössége egyik alapítója és elnöke. 1977. november 11-én hunyt el Stuttgartban.

32) Sneé Péter: Rendhagyó életút. Luka Lászlóval beszélget Sneé Péter. /Életút-interjú/ Szerk. Balla Bálint. Basel, Budapest; Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Magyar Napló, 2005. 253 p.

Ár: 1200,-

Luka Lászlóval, az 1956-ban Svájcba emigrált, később neves pszichiáterként tevékenykedő honfitársunkkal Sneé Péter közíró készített életút-interjút. A kötet két oknál fogva is lebilincselő: egyik az élettörténet kalandos, regényes sodrása, másik pedig az az őszinteség, ahogy Luka László életének döntéseiről, mozzanatairól beszél, beleértve katolikus hitének elhagyását és párkapcsolatainak alakulását.

A könyv alapján kirajzolódnak Luka László életútjának meghatározó állomásai. Az orvosi egyetem hallgatójaként a szovjet mintára csiholt koncepcióos orvosper egyik vádlottja és elítéltje volt 1953-ban. Börtönbüntetéséből az 1956-os események hatására szabadult, s a forradalom bukása után néhány egykori fogolytársával átszöktek Ausztriába, ahol – hatalmas lelkesedéssel, hittel és közel akkora naivitással – az amerikai nagyköveten keresztül szerették volna az USA fegyveres beavatkozását kérni a magyarországi eseményekbe. Az elutasító válasz után Svájcba került, ahol elvégezte az orvosi egyetemet, és egy idő után sikeres magánrendelést nyitott. 1959-ben néhány társával a Genfben látogató Hruscsov ellen terveztek merényletet, amely nem a merénylők bátorsága hiányában, hanem a megvalósítás nehézsége miatt esett kútba. Sikerrel járt viszont az az 1983-as akciója, amelyben a Szovjetuniót tervezték kizárni a Pszichiátriai Világszövetségből, aminek következtében a kommunista nagyhatalom inkább maga lépett ki, hallgatólagosan elismerve ezzel a vádak: pszichiátriai módszerek alkalmazását politikai ellenfelek ellen. Kulturális téren nevéhez fűződik a Dies Academicus Genevensis megalapítása 1977-ben, amely interdiszciplináris értelmiségi találkozó. 1989-től Magyarországon tartja összejeveiteit. Természetesen nem maradnak ki az interjú- kötetből a magyarországi politikai változásokhoz fűzött reflexiók, az események kívülről való értékelése sem.

33) Szabó Zoltán: Nyugati vártán. 1 -2. /Esszék és publicisztikai írások/

Budapest; Osiris, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem; 2011. 2 db. (Szabó Zoltán összegyűjtött munkái.)

Ár: 3000,-

Szabó Zoltánt Magyarországon mint falukutató író, a 30-as években megjelent „*A tardi helyzet*” és a „*Cifra nyomorúság*” című szociográfiai művek alkotóját ismerik elsősorban. Kevésbé közsímert, hogy az írói pálya második szakaszában, tehát az 1949-1984-ig tartó emigrációs időszakban is bőséggel születtek értékes alkotásai. Bár önálló könyve valóban nem jelent meg az író életében - az emigrációban számtalan kisebb-nagyobb publikációja született. A „*Nyugati vártán*” című kétkötetes mű tanúbizonyosság arról, hogy miként lehet esszéekkel, recenziókkal és jegyzetekkel is hűen és rendkívül magas színvonalon szolgálni a magyar haladás ügyét. András Sándor – az író barátja, aki az írásokat sajtó alá rendezte – így ír erről a két kötet előszavában: „egy egész korszakot értékelt magyarként *kívülről*, európaiként pedig – mert meggyőződése szerint európai volt – *belülről*.”

Az 1. kötet 24 esszejét, a második publicisztikáit, recenzióit és jegyzetlapjait tartalmazza.

34) Szabó Zoltán: Terepfelverés. /Tanulmányok/

Sajtó alá rend. és a bevezetőt írta Czigány Lóránt. Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1987. 318 p.

Ár: 800,-

A kötet Szabó Zoltán három, emigrációban született írását foglalja magába. A közös cím Szabó Zoltán késői írásainak egyik kedves szavára utal; a vadászati szakzsargonban a hajtók munkáját hívják így, akik a vadászok előtt „felverik a terepet”. Szabó ilyen szerepet szánt a korszak íróinak és magának: felébreszteni az olvasók, főleg a döntéshozók lelkiismeretét, helyzetfeltárással előkészíteni a nemzetet sújtó gondok megoldását.

A kötet bevezetője alapos, a szerző egész életművét átfogó-értékelő esszé I Czigány Lóránt tollából, aki egyben az itt megjelent szövegek sajtó alá rendezője is volt. A kötet első és eddig nyomtatásban először megjelenő esszéjében, a „**Korszakváltás**”-ban testközelben jelenik meg az 1944-45-ös évek Magyarországnak felbomló társadalma, és első kézből értesülhetünk a debreceni ideiglenes kormány megalakulásáról, mindennapjairól is. „*Inkább irodalmi műhelymunkának nevezném, de nézhető korrajznak, társadalomrajznak, útirajznak is*” – vall róla írója. A „Korszakváltás”-t 20 perces adásokra bontva a Szabad Európa Rádió 1975-ben közölte.

A „**Kívülről**”-t, amely műfaját tekintve naplójegyzet, hat hónappal az 1956-os forradalom után vetette papírra Szabó Zoltán, s 1957-ben 11 részletben jelent meg az Irodalmi Újságban. Mint címe is jelzi, a novemberi eseményeket Európa nyugati pereméről figyelve, a hírekből s később a menekültek beszámolóiból ismerte meg, de „tisztes távolból” a szerkezetet, összefüggéseket könnyebben átlátta.

A kötetet az „**Ezerkilencszázötvenhat**” című töredékes írása zárja, mely vitaindító előadás formájában 1977-ben hangzott el a genfi „Dies Academicus Hungaricus” konferencián. Az író a tisztázás, a tisztánlátás igénye vezeti, gondolatmenetei szigorúan logikusak, lényegre fókuszáltak, és kerülik ideologikus, sematikus értelmezéseket..

35) Szabó Zoltán: 1956. Korszakváltás /Tanulmányok/

Sajtó alá rend. és szerk. Kenedi János. Budapest, Osiris, 2006. 360 p.

Ár: 1500,-

Az Osiris Kiadó honlapján eképpen emlékezik meg az író 1956-tal kapcsolatos munkásságáról: „A könyv Szabó Zoltán londoni emigrációja idején keletkezett, az '56-os forradalomról szóló írásait adja közre (a szerző 1989-ben indult életműsorozatának IV. köteteként). Az első fejezetben az 1956 októbere és decembere között írt kb. hatvan, napi politikai elemzés olvasható a magyar szabadságharcról s annak nemzetközi sajtóvisszhangjáról. Ezek az elemzések kivétel nélkül a Szabad Európa Rádióban hangzottak el. A kötet ezenkívül tartalmazza a szerző 1957-ből visszatekintő irodalmi naplóját a forradalomról, amely folytatásokban jelent meg a londoni Irodalmi Újságban, az Ezerkilencszázötvenhat című, 1977-ben Genfben elhangzott előadását, tudományos értekezését '56 utólagos értékeléséről és kb. húsz kiadatlan tanulmányát és publicisztikáját. A Függelék Korszakváltás című, 1944-1945-ös memoárját, valamint az 1956 és 1963 közötti, köziratokat tartalmazó levelezését közli lett légyen címezttje a francia kormányfő, az indiai államfő vagy a francia értelmiség számos vezető alakja. A kötetet Kenedi János

rendezte sajtó alá, figyelembe véve a Londonban élő Czigány Loránd és a Washingtonban élő András Sándor eddigi filológiai munkáit.”

36) Török Bálint: Farkas esz meg, medve esz meg... Szent-Iványi Domokos és a Magyar Függetlenségi Mozgalom.

Basel, Budapest; Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 2004. 284 p.

Ár: 1200,-

A könyv célja, hogy megvilágítsa egy fejezetet a magyar történelemből, amely eddig eléggé sötétségben maradt. Hiszen hőse olyan ember, aki általában a háttérben, sőt sokszor illegálisan munkálkodott, s az uralkodó hatalom irányvonalától eltérő úton és dokumentálhatalanul haladt.

Szent-Iványi 1944. március végén, a német megszállást követően hozta létre a Magyar Függetlenségi Mozgalom nevű szervezetet, amely a legeredményesebb ellenálló mozgalom volt. Szent-Iványi Domokos magasan képzett, művelt és sokoldalú emberként ismeretes. Iskolái, nyugati országokban szerzett diplomáciai tapasztalata, gyors, objektív gondolkodása és emberségessége tette alkalmassá a Magyar Függetlenségi Mozgalom vezetésére.

A kötet címe egy Ady-verset idéz, és a Magyarország függetlenségét veszélyeztető diktatúrák, a náci Németország („Farkas”) és a kommunista Szovjetunió („Medve”) kettős szorítására utal. Szent-Iványi mindkét fenyegetés ellen küzdött; vezető szerepet töltött be a Teleki-kormány „második külügyminisztériuma”-ként funkcionáló, illegális náciellenes tevékenységet végző miniszterelnöki Tájékoztató Osztályon. Irányította ifjabb Horthy Miklós kiugrási irodáját. 1944 júliusában a „Koszorús-akció” keretében megakadályozta a budapesti zsidók deportálását. A demokrácia éveiben a Kisgazdapárt munkáját segítette, majd a demokrácia széthullásával és a Kisgazdapárt szétverésével párhuzamosan őt is bíróság elé állították, s 14 év börtönre ítélték.

De mindez csak egy-egy kiragadott részlet a hihetetlenül gazdag életútból. A könyv izgalmas, sokszor tragikus, mégis felemelő olvasmány a történelem iránt érdeklődő és az eseményeket árnyaltan látni kívánó olvasó számára.

Ez a munka nem csak Szent-Iványinak állít emléket, hanem megismerhetjük belőle az ellenállási mozgalom más nagy alakjait és mártírjait, mint például Mikó Istvánt vagy Kudar Lajost.

A könyvet gazdag jegyzetapparátussal és bibliográfiával látták el, és a függelékben egy részletes kronológiát is találunk Szent-Iványi életéről.

Török Bálint közíró 1925-ben született Budapesten. A háború után, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsész tudományi Karán magyar-történelem szakon szerzett diplomát. Részt vett a Petőfi Kör munkájában. 1956 után meghurcolták, dolgozott fizikai munkásként, gyógypedagógiai intézeti nevelőként, lektorként is egy könyvkiadónál. Kutatási területe a XX. század története. 2011-ben halt meg.

37) Vajta Vilmos: Amíg időnk van. Válogatott írások.

Basel, Budapest, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1998. 281 p.

Ár: 1050,-

A kötet válogatást közöl Vajta Vilmos, az egyik legjelentősebb külhoni evangélikus lelkész magyar nyelvű írásaiból. Vajta Vilmos sajnos Magyarországon sokkal kevésbé ismert, mint a nyugati magyarság körében, melynek oka részben az, hogy legtöbb írása idegen nyelven – svédül, angolul, németül, franciául – jelent meg.

A könyv három fejezetre bontja Vajta írásait. Az első rész esszéket tartalmaz, melyek átdolgozásai az emigráns keresztény értelmiségnek tartott 1962 és 1971 közötti előadásainak. A második fejezet, a „*Bár szétszakadva él az egyház*”, a Második Vatikáni Zsinaton felhozott kérdéseket fejtegeti, előtérbe hozva az egyházak szerepét, identitását, kapcsolatait, valamint az ökumenizmus lehetőségeit, tapasztalatait. A harmadik fejezet, a „*Nincs más evangélium*”, az evangélikus egyház alapjait kívánja tisztázni, s vallási gyökereihez visszavezetni. Kulcsfontosságú tanulmány ebben a részben az 1983-as „*Kritikai megjegyzések a diakóniai teológiához*”, melyben a magyarországi evangélikus egyháznak a kommunista diktatúra nyomásának engedő elhajlását bírálja.

Vajta Vilmos 1918-ban született Kecskeméten, eredeti nevét (Wagner) 1938-ban magyarosította. 1936-1940-ig evangélikus teológiát végzett Sopronban, tanulmányai befejeztével lelkésszé avatták. Magyarországon rövid ideig segédlelkészként és vallástanárként munkálkodott, majd 1941-ben állami ösztöndíjjal Svédországba ment. Stockholmban zeneművészetet, az uppsalai és lundi egyetemen teológiát hallgatott. 1953-tól docensként tanított a lundi egyetemen. 1953 és 1964 között a genfi Lutheránus Világszövetség Teológiai Osztályának igazgatója volt. 1964-ben a strasbourgi Ökumenikus Kutatóintézet professzora, igazgatója lett. 1998-ban hunyt el Svédországban.

38) Vándor Györgyi: Pál levele az európaiakhoz. /Tanulmány/

Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1977. 59 p.

Ár: 500,-

A „Pál levelei az európaiakhoz” – melyet a szerző egy 1990-ben készült interjúban a „Károlyi Biblia mai parafrázisá”-nak nevez – az Ady-centenárium jegyében született. De nem csak Ady akkoriban méltatlanul mellőzött istenes verseit, hanem a magyar irodalom számtalan, Istenkeresésről, elmagányosodásról, csalódásról regélő költeményét (Babits, József Attila, Bornemisza Péter, Balassi, Vörösmarty, Tóth Árpád, Juhász Gyula tollából) idézi, s az Újszövetség és saját elmélkedéseinek, útkeresésének kontextusába kapcsolja.

Vándor Györgyi 1923-ban született Budapesten, egy zsidó kereskedőcsalád gyermekeként. Angol-olasz (egyek források szerint francia-olasz) szakos tanári diplomát szerzett Budapesten, majd nyelvtanárként és újságíróként (Népszava) dolgozott. 1949-ben a Rajk-perben „tanú”-ként, majd a szociáldemokraták perében vádlotként szerepelt, s 26 évesen tíz év börtönbüntetésre ítélték. 1955-ben bocsátották szabadon. 1957-től a Delta szerkesztőségi munkatársa lett. 1970-ben Izraelbe emigrált, majd 1973-ban Bécsben telepedett le, ahol nyelvtanításból élt. 1974-1992-ig Szabad Európa Rádió bécsi tudósítója, 1992-ben a Bécsi Napló társszerkesztője volt. 2000-ben hunyt el Bécsben. Legismertebb műve „A rémület éjszakái” című regény, mely börtönéveinek krónikája. Ezen kívül kisregényei, elbeszélései és rádióelőadásai (Bécsi levelek) jelentek meg.